

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÁ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

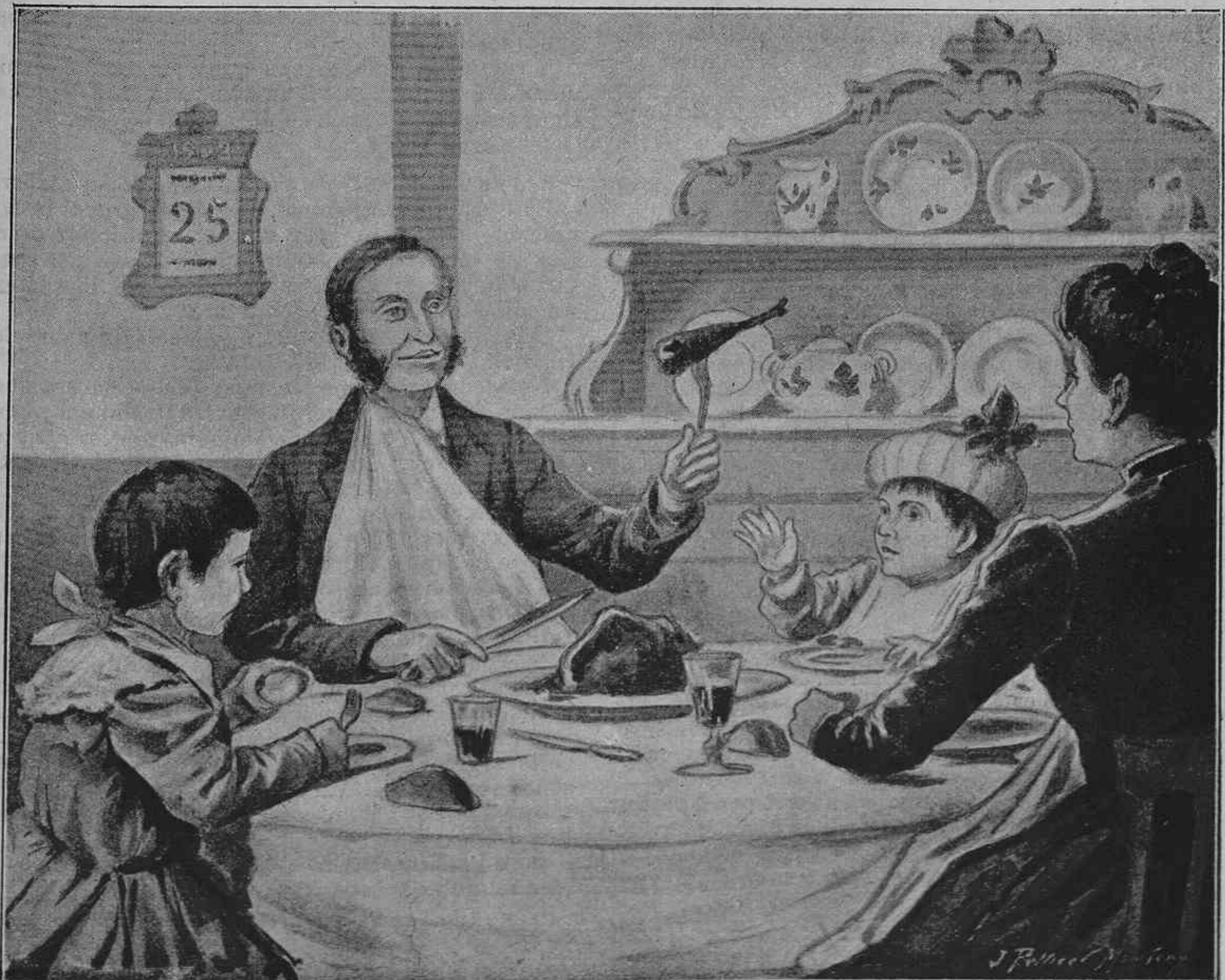
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

¡NADAL!

—Aprofiteuvos, baylets, porque ab la marxa que portan el govern y l' ajuntament, me sembla que aquest será l' últim any que menjém gall.

CRÓNICA (*)

No s' dirà que 'l govern no estimi á la Pubilla: ha esperat las firas de Sant Tomás pera comprarli un arca de nou.

Es á dir, lo que 's diu nou no ho es: ¡no n' ha servit pocas de vegadas!

Ara m' hi fican, ara me 'n treuhen; ara 'm donan la vara, ara me la fan deixar: aixís ha passat una gran part de la seva vida. Y sempre impassible, sempre tranquil, lo mateix quan apoya 'ls cotxes sobre la taula del consell presidint una sessió, que quan els deixa descansar sobre la barana del palco prosceni d' Eldorado, en nit d' estreno.

Apesar de tenir molta inteligencia, y lo qu' en castellá se 'n diu *trastienda* (*rebotiga*, com traduhiria qualsevol company de causa), per l' aspecte sembla un autómata. El Sr. Coll y Pujol posseheix un temperament seré, equilibrat, inmutable. No s' agita ni s' aploma, no vibra ni s' enerva. Lo que sent en el seu interior no se li transparenta en el semblant.

El malaguanyat Moliné ja no tornarà á ferli la caricatura aquella tan ensopegada en que 'ns el presentava en la forma de una de las aus gamballudas del Parch, el flamench ó l' ibis, quieta, estática, apoyada en una gamba, el col encogit, l' esquena arrodonida, el bec inclinat en senyal de tristesa fúnebre... Pero ab tot, els lectors de LA ESQUELLA que no l' han olvidat el veurán sempre aixís.

Diuhen que ara 'l nombrament l' ha sorprés en un estat de salut algún tant delicada.

Per la meva part desitjo de tot cor que 's compleixin de ple á ple els propicis presagis de un alt funcionari del municipi, que al expressarli 'ls meus temors de que 'l desempenyo de un càrrech tan espinós el pogués perjudicar, va dirme:

—No tingui por: en la cadira del despaig de l' arca, molts que s' hi asseuhen plens de salut, la perden. Altres, en cambi, que s' hi asseuhen ab la salut perduda, la recobran. De aquests últims es el nou arcalde.

¡Tant de bó que aixó resulti veritat! Y que en bona part deu serho res ho demostra tant com el cas del Sr. Amat. ¿Quí més jove y més robust qu' ell al ferse càrrech de la vara? Y no obstant, prompte 's vá dordre del fetje y dels ronyons, li sigué necessaria una llarga temporada de licencia pera recobrar-se en el clima saludable de la famosa terra dels bons borregos, y al tornar, encare 'ls nervis li donavan estrebadas, y en els últims temps se li movían las parpellas com si tirés llampechs.

Res de aixó li ha succehit may al Sr. Coll y Pujol, no sols per tenir més domini del càrrech, sino també per alló que deya l' expert funcionari á qui més amunt aludía. L' *arcaldeterápia* aplicada á certs temperaments produheix efectes maravellosos.

***

Apart de aixó, tothom sab la situació difícil en que 's trobava l' anterior arcalde.

Elevat pels cacichs fusionistas arrán de un abisme de impopularitat, un petit moviment qualsevol hauría bastat pera precipitarlo. Y cuydado que 'l que cau en aquests avenchs, no 'n surt may més.

El Sr. Amat va apartarse de aquest perill partint peras ab els cacichs; va oposarse de una manera resolta á ser l' instrument de las sevas artimanyas; pero no tenint en la corporació municipal gent

seva de tota confiança, se va veure obligat á nadar entre corrents diversas y moltes vegadas contrarias, en un tira y aflixa contínuo, capás de acabar ab la paciència del equilibrista més consumat.

Gran cosa es haver sortit bé del compromís... Pero confessem que la seva situació no tingué res d' envejable.

Al ferse càrrech de la vara 'l Sr. Coll y Pujol troba al mateix ajuntament que presidía 'l Sr. Amat, compost de las mateixas fraccions, cap de las quals té majoria absoluta; dominat per las mateixas passions, exacerbadas en aquests últims días per la reventada del arrendament dels consums, per l' aprobació á marxas forçadas de un pressupost desballestat que conduheix directament á un déficit horrorós y per aquella qüestió de *honort*, (*honor ab t*, perque sigui més fort) que flota en l' atmósfera de la Casa gran, com una pestífera fator de descomposició.

Donchs vostés van á veure com el nou arcalde no pert l' oremus, ni s' inmuta per aixó ni per qualsevol altra dificultat que pugni sobrevenir.

Perque per malaltís que 's trobi al entrar en l' exercici del seu càrrech, se sent fort, en perfecta comunitat de ideas, pensaments y intencions ab un element poderós qu' estant fora de la Casa gran, está sempre á dintre teninthi al Sr. Coll y Pujol. Ell y en Planas y Casals son carn y ungla; y la proba es que veyentse contrariat per algunas fraccions adictas á la nova situació y de una manera especial á n' en Maura, las quals pretenían tenir l' arcalde seu, en Planas y Casals s' hi ha jugat las pantorriellas y ha guanyat la partida.

Havía de ser aixís, perque tinguessin cumpliment las instruccions donadas per en Maura als gobernadors, obligantlos á mostrarse propicis ab els cacichs que treballan pel govern.

Y com á tal, tothom sab que á D. Manuel no hi ningú á Barcelona que li ha empeti la basa. Es y ha sigut sempre un cacich de primera categoria.

***

Ara va á comensar la part fina de la seva labor.

En l' Ajuntament actual, fora de un grupo insignificant, no hi te ningú, y no obstant vostés veurán com se maneja de manera, que acabarà per contarhi, sino ab una majoria completa, ab una forsa numérica y efectiva preponderant.

¿Preguntan ahont l' anirá á buscar? No haurá de fer molt llarch camí pera trobarla.

No es de avuy sino de molt temps enrera que reynan inteligencias cordials entre D. Manuel y una bona part dels regidors perdigots, precisament la que 's mou més y més influheix dintre del grupo. A D. Manuel ja fa molt temps que se 'l consulta y se l' aten. En cassos de compromís de tal ó qual empleat colcat pels conservadors y amenaseat de perdre l' empleo, D. Manuel no te més que posar má á la ploma y ab una carteta que comensa: *Me estimado amigo* (*) y que destila mel per totas las ratllas, dirigida á tal ó qual regidor perdigot dels més acomodaticis, logra 'l seu objecte. Si 'ls grahons de aquell entressol de la Plassa Real en que el gran cacich barceloní te 'ls seus paranys poguessin parlar, contarían la impressió que 'ls fa la petja de certs regidors perdigots que 'ls pujan y baixan sense escrúpuls. Es un cas aquest que si obrissin l' aixeta á la Font lluminosa, li sortirían al véureho tots els colors.

Pero ¿qué més? ¿Qué s' han fet aquells bríos ab

(*) Escrita al donarse per segur el nombrament del Sr. Coll y Pujol per arcalde de Barcelona.

(*) No falta qui ha tingut ocasió de veure'n d' aquestas cartas.

(Nota del Editor).

A LA FIRA DE VIRAM

—Escolti, senyora, ¿qué vol que li vengui á plassos, com las máquinas de cusir y 'ls llits de Viena?

que *La Perdiu* embestia avants al caciquisme pantorrillesch? Avuy ja no se 'n ocupa: tres ó quatre mesos fa pel cap més baix que no 'n diu una paraula. Més que una *Perdiu* sembla un avestrús ab el cap sota de l' ala, la punta del bech sobre del cor, y 'l cor per D. Manuel.

Tenia que ser aixís. El regionalisme perdigot

porta desde 'l seu naixement una carga sospitosa de ideas y preocupacions conservadoras, retrógradas, ultramontanas, jesuíticas. Aquesta carga 'l decanta fatalment cap á la dreta y ben sabut es que las cosas cauen sempre del costat á que s' inclinan. Ab la bandera del regionalisme y á bras partit ab els republicans que no sols son enemichs del

DON RAYMOND, EL FERÉSTECH

—No m' agradan els turróns tous. Els homes de barra els preferim dels dursos.

caciquisme, sino fins del règimen que 'l sustenta, els elements perdigots varen lluitar en las últimas eleccions municipals. Y no obstant de que ja llavoras, de sota má, en Planas y Casals els apoyava ab tots els seus elements, encare 's titulavan anticaciquistas. Era un' artimanya molt socorreguda pera pescar vots d' electors incautes.

Pero s' acosta l' hora de desenmascararse, y molt poch hem de viure sino 'ls veyém anar á las próximas eleccions de brasset ab D. Manuel, utilisant— y encare dirán qu' en pró de la santa causa— tots els medis oficials y tots els recursos de l' experiencia quan no de la barra caciquista.

Aquests Ases de 'n Mora, que de tot s' enamoran, ey! sempre que l' enamorament els pugui reportar algun profit, no desdenyarán á un aliat tan aixerit y tan desembrassat. No sabém si D. Manuel s' arribará á calar la barretina; pero ab ella ó sense ella, estíguinne ben segurs: darrera 'l pacte de Lleyda, vindrá 'l pacte de Sardanyola.

¡Y qui sab, Mare de Deu, fins ahont s' arribará per aquest camí!

Vacant está la plassa que ab tant honor ocupava 'l Doctor Robert. Fins ara no se l' hi ha trobat successor al ilustre *leader* del regionalisme. ¿Per qué

no podria ocupar el seu lloch D. Manuel Planas y Casals?

Pera fer reacció tots els medis son bons. Y 'ls qu' emplea, sense escrúpuls, l' hereu Pantorrilles, mes eficaços que molts altres. El mateix Doctor Robert careixia de intenció y travessura políticas. ¿Per qué no aclamar á un home com D. Manuel que las té en alt grau? ¿Per qué no donarli ocasió de contraure mérits pera quan mori poderli també erigir un monument com al Doctor Robert? ¿En qué millor poden emplearse las pedras que un día varen tirarli 'ls catalanistas?

P. DEL O.

NOCTURN

«La nit de Nadal
es nit d' alegría...»
per qui no sofreix
com tú, vida mía!...

No 'l miris el bressol ahont s' hi adormía
aquell infant que com á Sol llubía,
el cel il·luminant de nostre amor...
¡No 'l miris el calvari de ton cor!

Aixeca els ulls á la regió ignorada,
'hont la filla del Fret té sa morada,
per caure, silenciosa, á borrallons
com cauhen del cervells las il·lusions.

Y enllá, d' enllá, veurás en l' ample volta
un' ombra vaporosa que 'ns escolta
y sent com tú, amor meu, la melangia
que dona perdre 'l goig quan se fruhía.

«La nit de Nadal
es nit d' alegría...»

JOAN OLIVA BRIDGMAN

LA DÉCIMA

—Deu lo guard, felissas festas.

—No recordo...

—Sí, home, soch el llimpia-botas.

¡Ah! Llavoras hi cáych. El famós llimpia-botas,
un bútxara de marca major, que no sé com aquests
gobers, qu' en tot volen atinar, no l' han declarat
ja «calamitat pública.»

Es el llimpia-botas més poch *limpio* que hi vist.

Y com á gandul, poca-solta y descarat no n' hi ha pas un altre.

Quan llimpia, 's cuyda de tot menos de la sabata que té sota del respall. La seva llengua no para un moment.

«¿Quí l' ha fet l' últim parell?... Avuy te toca á tú pagar la cervesa... Repara 'l forner ab quína flavia enrahona... ¿Ja us ho he dit que ahir vaig veure en Banderillas?»

De lo qual ne resulta que quan ell s' aixeca, tot pronunciant un desdenyós «Si es servit,» que ben interpretat no vol dir altra cosa que «Si no t' agrada, déixaho,» un hom dirigeix una trista mirada á las botas, y si no se las veu una mica pitjor que quan ha entrat al *saló*, no se 'n hi falta gayre.

¡Y aquest home té la frescura de portarme la *décima*!...

—De manera que vos també feliciteu á la parroquia...

—Ja veurá, ¡qué s' ha de fer! Si un arreplega un parell de duros, tot aixó té de més pera passar alegrement aquestas festas.

Li dono, per tréuremel del davant, una moneda de quatre rals, y desapareix sense recordarse de dirme: ¡Gracias!

Als pochos moments se 'm presenta un altre individu.

—¡Que per molts anys! La felicitació.

—¿Qí sou vos?

—El camarer, el mosso del café...

¡Endavant! Segona visita, segona calamitat. Un tipo que, sense que la seva reputació sufrís gran cosa, podria ben bé associarse ab el llimpia-botas que ara acaba d' anarsen.

Perque 'm posi la tassa al davant l' haig de cridar mitj' hora. Si li demano una gasseosa, 'm porta una horxata. Quan li dich que 'm cambihi l' aygua, me 'n planta una ampolla de més calenta que la que m' ha tret. Li prego que 'm dugui un diari... y

se 'n va á fer petar la xarrada ab el mosso de las taulas vehinas.

—¡Ep!—li crido jo devegadas, cansat d' esperar-me.—¿Y 'l diari?

—¿Quín vol?

—El *Diluvi*.

—Está ocupat.

—Portim la *Vanguardia*.

—La té un senyor que ara la comensa á llegir.

—Donchs el primer que li vingui á má.

—Vaig á veure si 'n trobo un.

Y després de ronsejar una bona estona, 'm compareix... ab dos ó tres fullas soltas del *Brusi*, plenas d' esquelas mortuorias ó d' anuncis dels vapors qu' están á punt de sortir.

A pesar de tot, agafo 'l cromo mal daurat que 'l fulano m' allarga y, encare que renegant interiorment, li dono una pesseta.

Cinch minuts de respiro y, tornemhi: un altre felicitant.

—Buenas. La *décima*.

—¿D' ahónt sou?

—El vigilant, *hombre*. ¿Per qué no som á la nit ja no 'm coneix?—

¡Valent personatje també, com hi ha món!

Un vigilant, que sospito que no vigila sinó 'ls fulls del calendari, per veure si es fí de mes y pot passar pels pisos.

¡Els plantóns que m' ha clavats á la escala de casa, fentme picar de mans un' hora seguida, fins que s' ha dignat despertar-se y contestarme ab aquell ¡*Vóoooy!* mandrós, que sembla que algú li treu de la boca ab un *saca-tapos!*...

—Aquest any va magre aixó de las propinas—exclama l' home ab visible descontent:—jo crech que 'ls portamonedas dormen.

—Deuhen fer com alguns vigilants—estich á punt de contestarli; pero callo, pera evitar-me qüestions, y ab tot el dolor de la meva ánima, li poso á la má una pesseta.

—¿Quí vindrá ara?—penso jo, quan l' *ángel* nocturn es fora.

¿Quí? Pochs moments tardo á saberho. Es el repartidor del diari.

—Que las logri felissas, vosté y tota la familia—'m diu en veu gangosa.

—Per felisningú com vos. ¿Qué ho fá que cada día 'm porteu el diari tan tart?

—¿Jo?

—¿Y cóm es que 'l deixeu per terra, en lloch de ficarlo al bussó de l' entrada?

—¿Un servidor?

—¿Y á qué's deu que aquest mes m' hi quedat sense, dos ó tres días?...

—¿De veras?

Com que ja sé que las mevas observacions han de ser completament inútils, trech de la butxaca la quarta pesseta y la dono al repartidor, que s' apresura á tocar el dos

VIRAM DE BÉ

—¡Pobres gallets! Tanta rabia que algú deya que 'm tenían, y si jo no 'ls hi des gra, no sé pas cóm ho farían.

UN QUE NO HA TRET

—¡Ni una de las petitas! ¡Ni un trist reintegro!... L'ase 'm flich si 'm tornan á pescar un céntim á la rifa... fins al sorteig que vé.

per no haver d' escoltar més amargas queixas. Darrera d' ell vé á durme la felicitació l' encarregat d' arreglar el repartidor del gas, que per cert no 'm va may bé. Un' altra pesseta.

A continuació 's presenta l' aprenent del sabater, un xicot qu' en compte de pujarme 'l calsat al pis, me 'l deixa sempre á la porteria. Un' altra pesseta.

Seguintli 'ls passos, entra 'l carter, que casi no 'l veig en tot l' any, perque l' home sol fer ab las mevas cartas lo que l' aprenent del sabater ab las botas. Un' altra pesseta.

Y la professó de felicitants va seguint d' aquesta conformitat, llarga, pesada, alsant en el meu pensament onadas de rebelió mal continguda... Y un' altra pesseta, y un' altra, y un' altra...

De prompte, quan ja 'm crech estar llest, veig plantarse'm al davant á un personatge que no recordo haver vist en ma vida.

—La *décima*.

—¿Quí sou?

—Es inútil que li digui: no soch ningú.

—Pero ¿qué feu? ¿Ahónt esteu? ¿Quín servey m' heu prestat?

—Cap absolutament. Sense coneixel, sense saber quí es, sense haver tingut may tractes ab vosté, vinch pura y senzillament á felicitarlo, desitjantli á vosté y als seus unas bonas festas de Nadal.

—¡Teníu, home extraordinari!—li dich jo llavors, allargantli una pesseta, que 'm sembla molt qu' es l' última que 'm quedava.—¡Teníu! Sou mil vegadas més acreedor á la meva gratitut vos, que tots els desahogats que, *décima* en má, acaban de venir á saquejarme, despés d' haverme mortificat tot l' any ab els seus *serveys*. Al menos vos... no m' heu fet may res.

A. MARCH

UN QUE NO VOL TREURE

—Mira, noya, quan truqui algú, guayta per la reixeta, y si veus que porta *décima*, avísam, que aniré á obrir-lo jo.

EL GALL DE NADAL

DRAMA EN TRES ACTES, UN QUARTERÓ DE BLAT DE MORO Y UNA CASSOLA DE SANCH

ACTE PRIMER

AL GALLINER

¿Quí mes felís que jo?... la masovera á mí 'm guarda un respecte de debó; y al veure 'l meu pamet no hi ha gallina que no senti per mí certa passió.

Pero... ¿qué veig?... ¡oh Deu! .. aquesta dona m' empayta... ¡ko... ko... kok...! ¡ja m' ha agafat! .. ¿perqué ara 'm fica á dins d' aquesta gabia...? ¿potsé es que 'm vol robar la llibertat...?

ACTE SEGON

Á LA FIRA

—¿Quan val aquest gall, noya?

—Vint pessetas.

—¿Qué está burrango?

—No, qu' estich al Prat,

—Me 'l dona per disset?

—No puch, senyora:

si 'l vol l' últim divuyt.

—Prenlo, Bernat.

Al veure's l' animals en mans estranyas vol fugir, pro 'l subjecten y no pot; y recordant los temps passats, ditxosos deixa anar un renech: vull dí un singlot.

ACTE TERCER

¡COLL Á TERRA!

—¡Ja no t' escaparás!... ¡doneume l' eyna!

¡quina sanch mes espessa!...
 . . . . . ¡vaya un trau!

(y acaba 'l pobre gall la seva vida
 en mans d' una raspeta molt salau.)

J. STARAMSA

EL TRIBUNAL D' HONOR

En un rebost, rodejats d' altres queviures y algunas botellas de vins generosos y licors, hi havia una dotzena de formatjes d' Holanda.

Y á més dels formatjes, els queviures, els licors y 'ls vins, hi havia també en el referit rebost un exercit de ratas, de lo més despreocupat que s' ha vist en aquest género.

Veus' aquí que un día, sense sapiguer cóm ni perquè—encare que hi ha dret á suposar que degué ser per atiparse a'guna bestiola,—s' observá que dels dotze formatjes n' havia desaparegut un.

¡Gran alborot entre las ratas! Tant entre las ratas qu' estavan netas de culpa, com entre las que volían fer veure que ho estavan, com entre las que ni sisquera s' havían rentat el morro y despedían encare un cert oloret, bona cosa sospitós.. Totas movían escándol.

—¡Aquest formatje se l' ha d' haver menjat alguna de nosaltras!—xisclava una d' ellas, que tenia fama de rata decenta.

—També penso lo mateix—grunyía un' altra, que ja no disfrutava de tan bona reputació.

—¿Quí deu haver estat?

—¡Pots anar á ferli un nus á la quí!

—Es que aixó no ha de quedar aixís. Si 'l formatje hagués sigut devorat d' una manera legal y equitativa, ningú tindria res que dirhi; pero menjarse'l subrepticament, en silenci, á espatllas de la colla... Apa, que 's digui clar: ¿quí ha sigut?—

La saragata que allí va armarse fou de las grossas. Una rata proposava naps, l' altra cols, l' altra xirivias, l' altra totas tres cosas á la vegada.

—Escolteu—va dir una d' ellas, desitjant posar fi al enredo y deixar al mateix temps en bon lloch el nom de la trepa rateril:—per aclarir formalment la cosa y desvanéixer sombras y sospitas, ¿formém un tribunal d' honor?—

Els onze formatjes que quedavan, al sentir aixó van bellugarse d' un modo extrany.

—¿Veyeu?—va exclamar una de las ratas:—l' idea del tribunal d' honor mereix fins l' aprobació de la part interessada.

—Donchs á formar-lo.—

En el recó més fosch y apartat del rebost, y baixant molt la veu porque ningú s' enterés de lo que deyan, van constituhir las ratas el seu tribunal.

¿Qué va passar entre ellas? ¿Quínas declaracions van ferse? ¿Quínas probas van aduhirse?

Tancadas las bestioletas en la més absoluta reserva, fou impossible averiguar cap d' aquests detalls: lo únich que se sab es que al tornar las ratas del recó ahont havían anat á reunir-se, una d' ellas va posarse en mitj del grupo y en veu clara y sonora va exclamar:

—Després de la junta que s' acaba de tenir, el tribunal d' honor declara que totas las ratas aquí presents son de lo més digne que corra per rebosts, quartos foscós y soterranis.—

Els onze pobres formatjes, al sentir aixó, tornaren á extremirse.

—¿Qué voleu dir ab aquest moviment?—els preguntá una rata de las més descocadas.

Pero 'ls formatjes, desconfiats per naturalesa, no 's van atrevir á obrir boca.

—Contesteu. ¿Qué voleu dir?—torná á preguntar la rata, apoyada per dugas ó tres més.

Y una ampolla d' anís, que segurament per ser de vidre no temia res d' ellas, va exclamar desde dalt d' un prestatje:

—Volen dir, senyoras ratas, que del fallo d' un tribunal format per vosaltras mateixas pera posar en clar quina es la que s' ha menjat el formatje desaparegut, ningú 'n farà cas.

—¿Quí havia d' haverlo format, segons tú, aquest tribunal?

—¡Els formatjes, animals, els formatjes!

MATÍAS BONAFÉ

¡OH, LA RIFA!

(MONO-MANÍA ESPANYOLA)

En Salisbury afirmá qu' Espanya es una nació agonitzant, y dich jo, qu' aquest bon senyó 's va errá; al fer semblant profecia. Espanya nació mitj morta...? nó, senyors; Espanya es forta... mentres tingui lotería.

La rifa es el bell ideal que als espanyols electrissa, que 'ns atrau y ens esclavisa xuclantnos fins l' últim ral; no importantnos la dissort que 'ns reporta eix funest vici, y ens tirém al precipici tot buscant la deesa Sort...

Y van dihent nit y día, els sabis, que 'ls espanyols son imbécils, uns mussols, sens voluntat ni energia!... Quan d' aixó 'n tenim de sobras... (per jugar .. sols per jugar.)

Tot ho esperém de 'l etzar porque som débils y pobres. Tothom somia la grossa... Tots aspirém á ésser rics sens treballar, sens faichs... Som ben dignes de la grossa! ¡Oh, joeh, que tan sugestionas! ¡Jo 't detesto ab tot el cor!... (Has de saber, bon lector, qu' hi jugo vint pessetonas.) ...Malaguanyat entusiasme per causa tan baladí! ¿Será d' Espanya 'l destí ser sempre un gran cataplasme?

Aquesta passió fervent per la rifa, la tinguessim pel bé comú, y sapiguessim emplearla dignament, detestant eixa enganyifa... es cosa probada y pública que tindríam la República... ¡Y eixa fora la gran rifa!

ANDRESITO

LLIBRES

MUSGO, por R. D. PERÉS.—Vels'hi aquí un llibre de versos qu' es un nou argument contra 'ls que pretenen que 'ls catalans no poden escriure en castellá. Encare que nascut á las Antillas, fill de pare catalá, criat á Catalunya y catalá de cor es en Perés, com catalá era 'l Doctor Robert, encare que hagués nascut á Méjich. Donchs á

GRAN PANORAMA BARCELONÍ

El nostre pessebre

Dibuix de J. Llopart

pesar de aixó maneja 'l castellá com un clássich; en la llengua de Fra Lluís de Lleó buyda las sevas hermosas inspiracions, y 's distingeix, no com á imitador disposat á seguir petjadas ajenas, sino com á creador que acerta á fondre 'l pensament ab la forma, l' una y l' altre ben propias y características.

Del seu últim volum batejat ab el modest títul de *Musgo*, cal dir qu' es un digne rival dels anteriors que baix la denominació de *Cantos modernos y Norte y Sur* doná á l' estampa temps enrera. Idénticas qualitats brillan en tots ells: una gran serenitat de concepció lliure de arrebatos y de sonoritats de aquellas que indican que 's fan els versos per la música mes que per la idea.

En Perés els sent y 'ls pensa avants d' elaborar'os els versos, sab dominar el vol fácil de la ploma y sab dir lo que 's proposa, y com se proposa dirho, qu' es sempre ab accents de poesia y d' emoció interna, nascuts de una exquisida percepció de lo extern. La unió íntima y estreta de aquest subjectivisme y aquest objectivisme es ja un privilegi de poeta qu' ell té y fa valer esplendidament en la majoria de sas composicions.

Aixó fa que dintre de nostra literatura meridional; pel llenguatge que usa, resulti un poeta que faria bona parella ab els mes celebrats lírics dels païssos del Nort, en especial de Inglaterra.

Musgo se divideix en tres parts: comprén la primera una serie de composicions titulada *Cantos de la voluntad*, títul que per cert els hi escau, per quant encare que inspiradas en assumptos distints, tenen un tó, ó millor dit un caràcter general que las armonisa. La segona *La canción del año* es la mes homogénea formant una especie de poema líric dedicat á cantar las impresions del any, á través de las quatre estacions. En la tercera y última, *Dulce terruño*, prenen vida sentiments, impresions, quadros y costums de la nostra terra, realisantse el prodigi de que ab tot y son llenguatge castellá conservin sas composicions un' ánima castissament catalana, molt mes que altrás obras qu' escritas en nostra llengua materna, no tenen de catalanas mes que 'l llenguatge.

Per son mérit intrínsech recomaném *Musgo* á tots els amants de la bona literatura, y per la bellesa y l' elegancia de l' edició á tots els aficionats als primors bibliográfichs.

PRÁCTICAS PREPARATORIAS DE INSTRUMENTACIÓN, enderezadas á saber preparar la partitura y á escribir con propiedad las voces y los instrumentos, por FELIPE PEDRELL.—Forma part de la serie de manuals enciclopédichs que dona llum la casa Gili. El mestre Pedrell, qu' es sens disputa una de nostras ilustracions musicals mes justament celebradas, ha realisat ab aquest tractat, que 's distingeix per son método y per sa claretat, una obra de divulgació musical, que han de agrahirli no sols els que 's dedican al estudi de la composició sino tots els aficionats al art diví de la música.

Els coneixements de la técnica no sobran may, y son de utilitat general, per lo molt que contribuheixen á ilustrar als que de la música sols ne gosan las fruicions, sense enténdrelas, ni penetrarlas. Mercé á tals coneixements, la impressió que 's reb se troba fonamentada, y sembla que ab aixó aumenta la seva intensitat y 'l seu encís.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Los tres de nou, quadret de costums de Valls en un acte y en vers per *Raymond Casas Pedrerol*, estrenat en el Teatro del Centre de la unió republicana democrática de aquella ciutat el 5 de desembre del any anterior.—Se distingeix mes que per la seva correcció pel seu sabor local.

Ramell de felicitacions y poesias escolars per en *Joseph Pujadas Truch*.—Conté un bon número de composicions, destinadas á donar las bonas festas y á ser recitadas en els actes dels estudis, las quals están escritas ab notable correcció y facilitat, cumplint plenament el seu objecte.

Catalina de Medicis, novela de Balzac.—*Las Marcenas*, *Adios*, *El Quinto*, *El Verdugo*, *Un drama á orillas del mar*, *La posada roja*, *El elixir de larga vida*, *Maese Cornelio*, del mateix autor Correctament traduhidas per D. Torquato Tasso Serra, forman dos volums de las novelas completas del gran escriptor que ve donant á l' estampa la casa Tasso.

RATA SABIA

PRINCIPAL

Ab lo títul de *Vulgaridades* s' ha estrenat un quadro de costums que abunda en acudits bastant graciosos, encare que té una acció pobra y casi sense trama.

L' obra va ser aplaudida.

LICEO

La Bohème va omplir de gom á gom el Liceo, lo qual no té res d' extrany, puig una gran part del públich té decidida predilecció per un' obra com aquesta al alcans de totas las inteligencias, y además á alguns dels artistas encarregats de interpretar-la hi havia verdaders desitjos de sentirlos.

A la Ferrani en primer terme. Ella sigué la creadora del tipo de Mimí, y desseguida 's va veure qu' en Puccini havia estat acertat al confiarli. La figura y la veu li permeten lluhirs hi y s' hi lluheix de veras durant tota la representació, sense rebuscar efectes, sostenint el tipo ab una riquesa y intensitat d' expressió encisadora.

A la García Rubio (Mussette) ja la coneixíam y no ha desmerescut gens ni mica desde que l' havíam vista. Fins sembla que 'l seu treball queda realsat dintre de una execució de conjunt tan notable com la que aquesta vegada ha obtingut *La Bohème*.

Molt bé 'l tenor Marcolin. No faltará qui recordi la veu divina de 'n Bonci, 'l gran cantor d' andantes y la desenvoltura de 'n Garbin, tan aplaudit en aquest tipo; pero aixís y tot, es just adjudicar un lloch preeminent al jove tenor del Liceo á lo menos en el paper de Rodolfo, per la seguretat ab que l' interpreta y las bellesas vocals ab que 'l matisa. Bastará dir que sapigué triomfar de un públich excessivament previngut y recelós.

En Menotti (Marcelo) super-cómich, pero de bona lley, fent riure al públich ab rasgos y efectes que denotan molta intenció, no escassa travessura y un domini complert de la escena. Mirin que aquella bofetada del final del ters acte es una troballa.

Perfectament ajustats y contribuhint á donar vida y moviment á tots els quadros, els Srs. Mentasti y Rosatto 's partiren ab sos companys, anteriorment citats els aplausos de la concurrencia, que per tots n' hi hagué, y de una manera especial per l' últim, que cantá ab noble sentiment la ja popular romansa de la *zimarra*.

En Mascheroni feu prodigis de brodat, en tota la partitura. Sempre sol estar bé 'l mestre del Liceo, pero en *La Bohème* fá lo que se 'n diu un treball de amich. Si per tot arreu ahont la posa procedeix com aquí, en Puccini no té sino motius de agrahirli.

Per lo dit ja compendrán que *La Bohème* ha sigut un éxit.

NOVEDATS

En época do firas, res te d' extrany que la empresa de Novetats haja tornat á treure de l' estuig *El anillo mágico*.

L' anell es un article de bisutería molt propi de semblants diadas... de manera que á la empresa de *Novetats* li vé com l' anell al dit.

GRANVIA

El Morrongo es un' obreta de género picaresch, que no té altre propósit que tirar algunas representacions aprofitant la popularitat de la cansó de la qual pren el títol.

Y consignat aixó, no val la pena de que 'n diguem res mes.

***

En cambi *El Fortuna* tira á drama sentimental. Se tracta de un torero, conegut per *El Fortuna* que sofreix una cogida sense tenir temps de reparar la situació compromesa en que deixa á una bona xicota. De manera que la verdadera cogida la vá rebre primer ella qu' ell.

L' inconvenient de aquesta obra es que no tingui fina-

EL DE LAS CINQUILLAS Y DON MANUEL

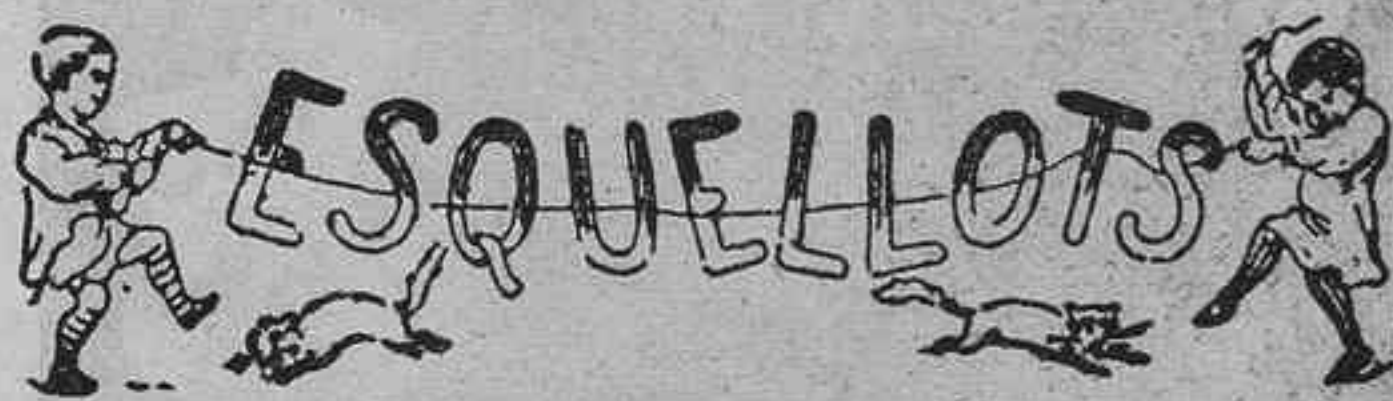
—¿No li ha tocat res?
—Ni un xavo.
—Els pobres no tenim sort.

insinuant calumnias,
contant horrors en gran á cau d' orella,
omplint las planas dels diaris vostres
d' atachs y reticencias,
per acabar per declara'us en públich
tots models d' honradesa
fent que tothom se pensi
qu' esteu representant una comedia.

Qu' axequi el cap qui estigui net de culpa
y l' immoral que torni á casa seva,
y netejats d' impurs, altra vegada
á comensar la feyna
fent que la tasca sigui profitosa,
no malgastant el temps en xarramecas,
moralisant de ferm y ab energia,
administrant ab zel la nostra hisenda,
y olvidant, quan convingui,
colors y procedencias.

Pro sobre tot, ben prompte, desseguida,
que sapiguém de una manera certa
per quins hem de cordáns l' americana
y á quins podem fiar nostras pessetas.

JEPH DE JESPU

Dijous de la senmana passada els regidors de
Barcelona van tornar á encendre la llanterna pera
buscar l' honor perdut.

Als tres mateixos que havían rebut confessió als
seus companys, se'ls doná l' encárrech de buscarlo á
tota costa.

Sis días han passat y no sabém que fins ara hajan
descubert cap pista.

litat. Es original del actor Sr. Angeles y en ella mostra
alguna trassa escénica.

TÍVOLI—CIRCO EQÜESTRE

Entre 'ls debuts últims mereix ser citat el de las ger-
manas García, que primer com á bailarinas sobre la pis-
ta y després com á gimnastas en el trapecí se lluheixen
de veras. Son de aquellas, que al acabar la tasca no se
'ls ha de cridar: «¡Que bailen!» Ja ho fan per endavant
y per cert molt bé.

N. N. N.

¡QUE 'S PARLI!

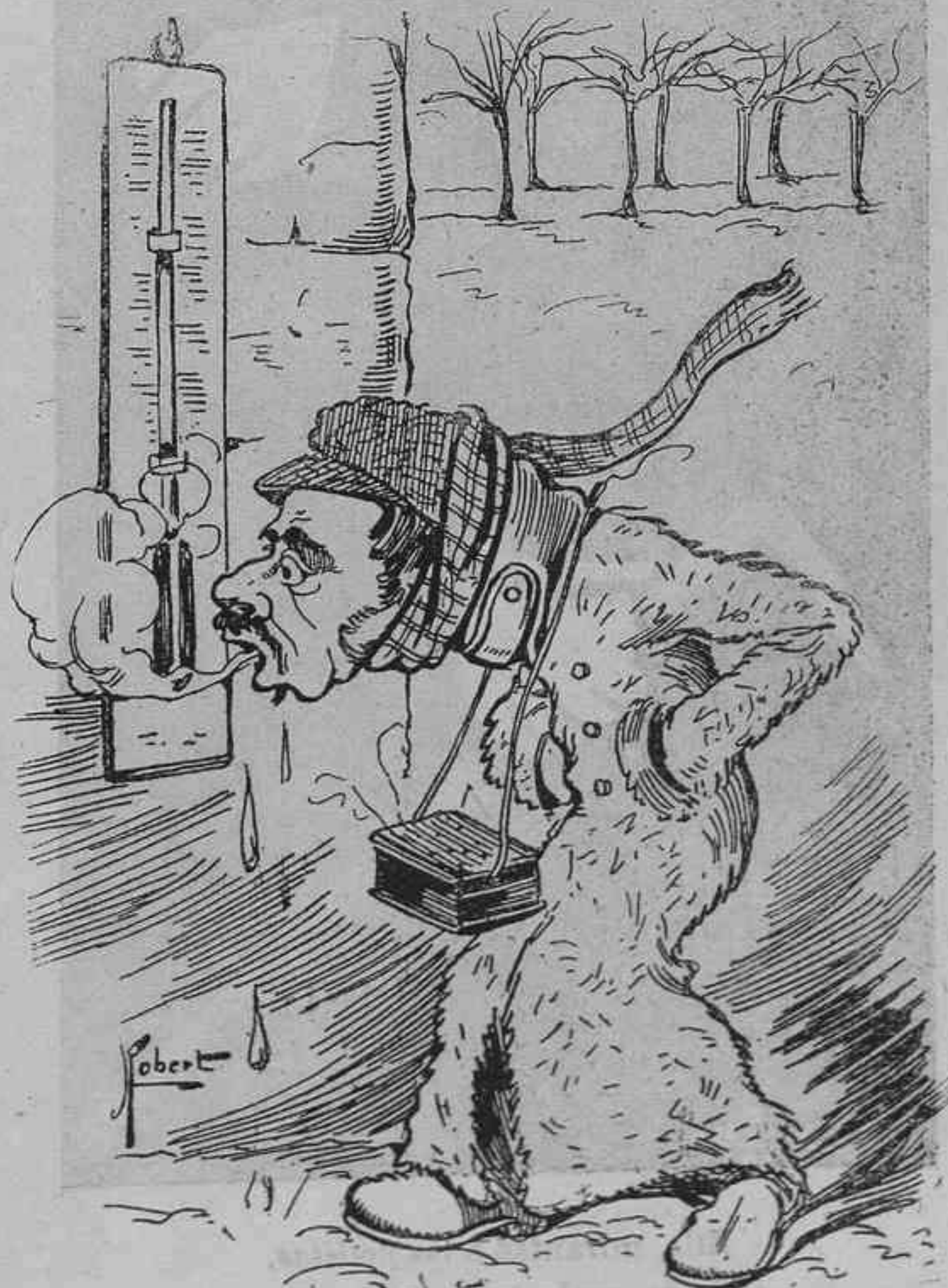
Per Deu, senyors del nostre municipi
treyeunos prest de pena
y sapiguém al últim si á la colla
hi han ó no hi han mossegas,
y en cas afirmatiu, sense romansos,
digueu els noms sense faltá una lletra.

No sabent res en clar, duptará el públich
de tots plegats, sens fer cap diferencia;
els vostres noms iguals qu' una pilota
anirán rebotint de llengua en llengua
y honra posada en tela de judici
ja es honra mitj per terra.

El mot de *regidor* ja era sinónim
de murri, vividor y afana-pelas,
pro al feuse'n á vosaltres,
considerant á tots personas sérias,
vam creure que podríam
al nom de *regidor* fé una neteja.

Pro s' ha passat un any; igualment que antes
els matuters segueixen fent la seva,
els carrers son dipósits de bruticias,
no 's veu moralitat en cap esfera,
y uns als altres els regidors meteixos
la pell vos feu tiretas,

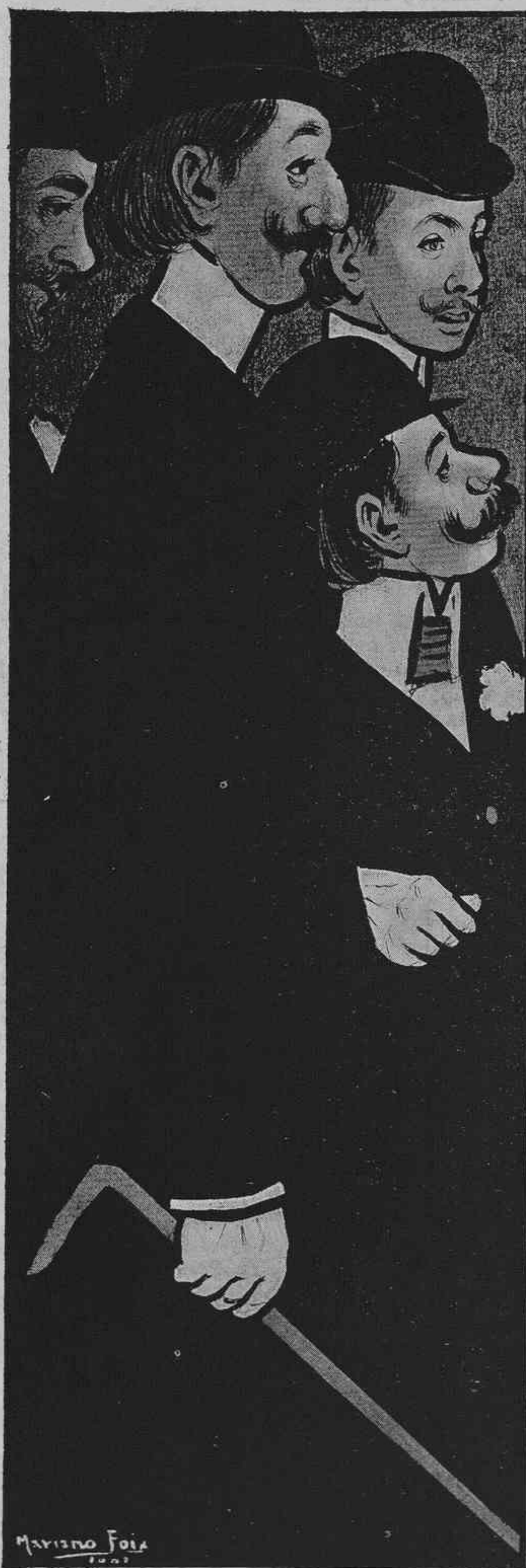
PROBATURA

—¡Ah!... ¡Ah!... ¡Ah!... Si á forsa d' alenadas pogués
ferlo pujar una mica, potser no tindria tan fret.

LAS FESTAS DE SANT TOMÁS

Els, mirantse á las pollitas,
estirats, embadalits
y ensument el dols aroma
d' aquells cossos aixerits.

Potser demá, festivitát de Nadal, serán més afortunats. Quan se disposin á fer autopsia al gall, busquin bé l' honor perdat y tal vegada 'l trobaran al fondo de la greixonera.

L' amich Odón de Buen ha jurat no tornar á posar els peus á la Casa Gran mentres no 's posi en clar l' acusació llansada pel Sr. Cambó, afirmant qu' en la corporació municipal hi ha avuy regidors indignes.

En materia de dignitat cada hù entén las cosas á la seva manera, y si 'l Sr. de Buen ha comprés que 'l camí del allunyament era 'l millor, ningú ha de tenirhi res que dir.

No obstant, nosaltres, en el seu cas, no hauríam abandonat el puesto, dedicant totas las nostras forsas á descubrir y á depurar... Y fins á classificar... ¿Quí millor que 'l Sr. de Buen podria ferho, sent com es catedrátich de Zoología de la facultat de Ciencias?

¡Quína victoria si lograva presentar alguns regidors indignes, ni que fos ficats dintre de un pot d' esperit de ví!

Animis, donchs, D. Odón; agafi las pinsas y á la tasca!

Quan tothom se figurava que 'ls célebres estafadors Humbert y Deurignac havían desaparegut del mapa, després de prop de set mesos de burlar als perdiguers més fins de la policia francesa, tot de un plegat han sigut descuberts á Madrit, ahont vivían desde la seva fuga de París, mitj á la sombra y ab un ay al cos.

Semblava que una gent que havían lograt estafar més de cent milions de franchs, havían de tenir unas alas molt llargas pera posarse á salvo... y tinguin, ja ho venhen, ab prou feynas lograren realisar la volada de la guatlla. Y 'ls guindillas espanyols que no tenen pas fama de ser unas águilas, han donat compte d' ells.

Aquest servey els hi valdrá á més de la rehabilitació del mal concepte en que se 'ls tenia, els premis oferts als que realisessin la captura: 100 mil franchs per un costat y 25,000 per un altre.

Una rifeta.

Quan en Coll y Pujol, defensat per en Planas, y en Maluquer Viladot que ho era per l' Henrich, se disputavan la vara d' arcalde de Barcelona, se pensá en dirimir la diferencia apelant á un tercer.

El tercer en discordia que sol ser sempre 'l que guanya.

¿Y saben quí era aquest tercer? Nada menos que un sant: el Sr. San-lléhy.

Pero, sens dupte, algú va creure que no hi ha sant que pugui unir á las fraccions enconadas del partit conservador de Barcelona. Fora aquest un miracle superior al poder de un sant.

Y al San-lléhy l' han deixat tranquil y rodejat de floreros en els altars del *Círcul del Liceo*.

Dijous de la senmana passada va veure la llum l' *Almanach de la Campana de Gracia* pera 'l próxim any 1903.

El qual forma un sustanciós tomet exhuberant de traballs de totas menas y xispejants caricaturas, tot aixó amanit ab gran profassió de sal y pebre, que un no 's cansa de paladejarho.

Y ara no 'ls diré res més, sino que l' edició ab tot y haver sigut molt numerosa, s' está agotant. De manera que si no arriban á temps per adquirirlo, no 'm podrán pas culpar de que no 'ls hagi advertit.

¿A quín día 'ns trobém avuy?
Al vintiquatre de desembre.

QUATRE DIAS AL PAROH

¿Y quán se tanca l' Exposició de Art antich?
D' aquí á una senmana: l' últim día del any.
Aixó després de havérseli otorgat una pròrroga
de dos mesos.
Y ab tot, aquesta es l' hora en que encare no s'
ha donat á llum el catálech.

***
¿No se 'n recordan de l' historia de aquest ca-
tálech?

La comissió, prescindint de tota consideració de
legalitat y hasta de decoro, com si á Barcelona no
hi hagués un bon número d' establiments tipográ-
fics en condicions de imprimirlo, 'l va concedir á
la casa del Sr. Thomás, consogre de la gloria més
legítima de la nostra terra.

Las publicacions ilustradas, que haurían pogut
donar gran importancia á la Exposició, se vejeren
privadas de obtenir fotografías dels objectes expo-
sats, per haverse donat al Sr. Thomás la exclussiva.
Y avuy tením que 'l catálech, si arriba á publicarse
veurá la llum quan l' Exposició ja no existirá.

Més que un catálech propiament dit que pogués
servir de base de estudi, será un inventari de la
mateixa, una colecció morta de recorts y notas, que
ja no podrá servir ni per un mal coteig.

S' han lluhit els que dintre de la famosa Comissió
autónoma remenan las cireras.

¡Y aquella petulancia que gastavan per tot día! ¡Y
aquella pressumpció seva de ferho tot millor que
ningú!

Vaja que fins las comissions caciquistas ho feyan
una mica millor... ó á lo menos sabían tenir més
consideracions ab el públich y desplegar alguna
major diligencia en el cumpliment dels seus debers.

***
Un constant concurrent, m' ho deya l' altre día,
plé de tristesa.

—L' Exposició de Art antich, ab tot y valer molt
alguns dels objectes exposats, ha sigut un fiasco.
Per falta de aptitut de la Comissió, la gent s' ha
retret de visitarla. Si s' hagués permés á la premsa
ilustrada publicar fotografías, hauría sigut un valió
element de propaganda. Si s' hagués publicat el ca-
tálech á temps, moltes personas haurían posat inte-
rés en estudiar els objectes exposats. No s' ha fet
res de aixó, y l' Exposició s' ha vist casi tot el
temps deserta. Sols en alguns días festius hi ha ha-
gut gentada pero no á seguir las salas de l' Expositió,
sino á sentir els concerts y á ballar sardanas.
Creguim á mí: la festa no s' ha fet pels amants de
las Bellas Arts antigas: s' ha fet peis sardanistas.

***
En vista de lo qual, y per ser com es molt cert,
proposo que la Comissió descendeixi de la altura
en que va pretendre colocalse.

Y en lo successiu, en lloch de titularse pomposa-
ment com fins ara «Comissió autónoma de Bellas
Arts,» adopti 'l títul que li correspon de «Comissió
autónoma del Foment de la Sardana.»

Está vist que quan els intelectualistas perdigots
se proposan fer cultura, l' han de fer sempre ab els
peus.

Llegeixo:

«Segons sembla en breu será un fet la moderni-
sació de la famosa montanya de Montserrat, puig
de ser cert lo que s' assegura, la próxima senmana
anirán allí dos enginyers á fer las operacions de
replanteig per compte de una societat alemana que
projecta construhir alguns chalets y hotels en un
dels sitis més pintorechs de la montanya immediat
al monestir.»

Ellas, mirantse als gomosos
y rihent per sota 'l nas.
¡A n' aixó quedan reduhidas
las festas de Sant Tomás!

CONTRA 'LS EMPATXOS

Havem entrat a las festas de la fartanera, qu' es com si diguéssim la temporada de las indigestions y dels empatxos. Qui mes qui menos tothom fa un extraordinari a l' hora del ápat, y tots esperém aquests días ab las dents esmoladas, disposats a fer desgracias gastronómicas. Resultats dels *extras* son las flatulencias y 'ls desarreglos del estómach. ¡Menos mal si tot s' acabés ab el gall, el *lechoncito* ó 'ls turróns! Lo indigest, lo de mal pabir son els farciments. Y, no obstant, hi ha qui 'n fa gran festa; coneixém un senyor qu' espera ab fruició 'l dinar de Nadal pera menjarse tots els *cascabellitos*, prunas, castanyas, monjetas y demás porquerías que caben a la panxa d' una polla d' India. Aquests excessos van seguits de las sevas conseqüencias, sempre funestas.

Per a evitar els empatxos y tonificar l' estómach no hi ha com deixar bullir per espay de 10 minuts unas quantas *fullas de trebol*, y pëndres aquesta aygua en dejú; aixó prepara 'l ventrell pera rebre 'ls menjars indigestos, y ademés excita l' apetit.

Y ara... ¡per molts anys, que las logrin felissas y bon profit els fassi!

Sembla que no hi haja de haver catalá que no ho celebri, y no obstant vostés veurán com no faltarà qui arrufi 'l nas en senyal de disgust.

Per a Montserrat cómodament habitable es en concepte de molts, tréureli la poesia; y lliurar a las personas que visitin la montanya d' ensumar las fortors que 's desprenen avuy dels focos de bruticia acumulats en aquellas reconadas próximas al monestir, es en concepte de aquells esperits piadosos privarlos de sentir l' *olor de santedat*.

Els pressupostos ultimats per l' Ajuntament y la Junta de vocals associats a pas de carga, resultan ser dels més desballestats que s' han confeccionat may a la Casa gran.

No contents els que 'ls van votar ab suprimir partidas de ingressos, a última hora van posarse a augmentar sous, que no semblava sinó que s' haguessin obert totes las aixetas del despilfarro porque 'ls empleats poguessin saciarse.

Però no hi ha que alarmarse: de saldar el déficit ja se 'n encarregarán las máquines de la casa Henrich y C.^a, que 'n saben molt d' estampar láminas del Deute.

¡Quina pena y quanta tristor despertan els articles que tot sovint publica *La Publicidad* del vespre, referents a l' agonía de Verdager!

May la mort haurá sigut pera ningú un consol tan eficas com pel sant poeta, que fins que clucá 'ls ulls, se veje cruelment atormentat.

En aquells articles se fan revelacions qu' entristeixen, altrás que indignan, algunas qu' esborronan.

Y consti que ni una sola de las molts personas (diguemne personas) a qui s' aludeix ab tanta transparencia, ha pres fins ara la paraula ni pera desmentirlas, ni pera vindicarse.

¡Valent paper es el qu' están desempenyant, y ab ellas els periódichs de la causa, y de una manera especial *La Veu de la Calumnia* ab el seu silenci, davant de unas acusacions tan formidables!

¡Quí sab si callan per vergonya!

UN VALENT

—¿Fret? Que 'n vingui tant com vulgui; pertretxat aixís, me 'n rich y desafío hasta 'l zero, ¡pero, ey, no 'l de Montjuich!

¡Quí sab si per por de que 's traslluheixi la satisfacció que deuen sentir al considerar que 'n Verdager ja es mort!

***

Però consti:

Que si avans l' ofenían ab las sevas calumnias, avuy l' ofenen ab el seu silenci.

Una petita correcció a la Biblia. Y tinguila en compte 'l Sr. Henrich, per si algún día 's decideix a imprimirla:

«Més aviat passarà un Coll y Pujol pel forat de una agulla de cusir, que no un Maluquer y Viladot per la porta de l' arcaldía de Barcelona.»

Moltes personas de las que viatjan en el tranvia de Sant Andreu, se queixan de que per efecte de desviacions de la corrent, algunas vegadas quedan completament electrisadas.

Alguns senten formigors en tot el cos a altres se 'ls hi erissan els cabells. A un passatjer que anava a pagar, els céntims van fugirli de las mans, rebotent sobre 'l sostre del carruatje.

Tot aixó a la empresa la tindrà sense cuydado, y encare si tant tractan de apurarla, será capás de dir:

—Per una cantitat insignificant, transporto als passatjers y 'ls aplico 'l tractament electroterápich... ¿qué més volen?

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

La Esquella de la Torratxa

NÚMERO DE CAP D' ANY

Divendres 2 de Janer de 1903

— SORTIRÁ —

EXTRAORDINARI EN COLORS

TAPAS AB PLANXAS DAURADAS

PERA ENQUADERNAR

La Esquella de la Torratxa

Tapas sueltas, Ptas. 1'50 — Tapas y encuadernació, Ptas. 2'50

ALMANAQUE

DE LA

Ilustración Española Y AMERICANA

para el año 1903

Ptas. 2

LAS FESTAS DE VILATRISTA

PER

AUGUST COCA Y PONCÉM

Un tomet plé de ninots.

Preu DOS rals.

DIETARIOS

Y

AGENDAS DE BUFETE

para 1903

NARVAEZ

POR

B. PÉREZ GALDÓS

Tomo 2.º de la 4.ª série

DE

EPISODIOS NACIONALES

Ptas. 2

Se ven per tot arreu

Per tot arreu se ven

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d' extravios, si no s remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

EL QUE TOT S' HO MENJA

Un any mes á dintre. ¡Bon profit!